

2012-03-21

Olle Nordell

Förslag till Verksamhetsberättelse för 2011

Saxån-Braåns vattenvårdskommitté har under året bestått av följande personer:

Ordinarie ledamöter	Suppleanter	Miljönämnd
Bo Lindblom vice ordf.	Bengt Andersson	Eslöv
Mattias Andersson	Stig Balling	Kävlinge
Peder Weibull ordförande.	Bjarne Andersen	Landskrona
Charlotte Wachtmeister	Christer Laurell	Svalöv

Arbetsgruppen har bestått av följande tjänstemän:

Representant	Ersättare	Miljöförvaltning
Anna-Carin Linusson	Birgitta Karlsson	Eslöv
Patrik Lund bitr sekr	Lars Johansson	Kävlinge
Högni Hansson sekreterare.	Olle Nordell	Landskrona
Jacob Levallius	Tommy Samuelsson	Svalöv

I arbetsgruppens och kommitténs möten har även och Lars Collvin från Länsstyrelsens vattenenhet samt Johan Krook, Ann Nilsson och Birgitta Bengtsson från Ekologgruppen i Landskrona AB deltagit.

Årsmöte

Årsmötet hölls den 4 maj 2011 i Landskrona. Olle Nordell redogjorde för 2010 års verksamhetsberättelse och innevarande års verksamhetsplan. Till ordförande i kommittén till nästa årsmöte valdes Peder Weibull, Landskrona och till vice ordförande Bo Lindblom, Eslöv. Till sekreterare till nästa årsmöte utsågs Högni Hansson, Landskrona och till biträdande sekreterare Patrik Lund, Kävlinge. Ordföranden och sekreteraren utsågs att teckna kommitténs firma.

Vårsmöte

Vårsmötet hölls den 20 maj i Medborgarhuset i Eslöv. Till vårmötet inbjöds representanter för myndigheter som hanterar vattenfrågor, natur- och miljöorganisationer, byalag, lantbruksorganisationer och sportfiskeföreningar. Kommitténs verksamhetsberättelse för 2010 och verksamhetsplan för 2011 presenterades. Ekologgruppen redogjorde för vattenkontrollen under 2010. Anders Eklöv berättade om fiskar i de skånska vattendragen. Olle Nordell visade historiska kartor över vattendragens och våtmarkernas utbredning 1820, 1912 och 2000, dikningsföretag mm på Google Maps. Efter lunch genomfördes en exkursion till vandringslingan Trollestigen som går från Trolleås till Gullarp och tillbaka. Vidare besöktes den återställda meanderslingan nedströms Trolleås slott. Ett 20 tal personer deltog på vårmötet.

Postadress	Kontorsadress	Telefon	Telefax	Postgironr
261 80 Landskrona	Stadshuset Drottninggatan 7	0418-470 600	0418-470 603	1 23 45-5

Vattenråd

Ett beslut med avsikt om att bilda ett vattenråd i Saxån-Braåns avrinningsområde har fattats.

Vattendirektivet

Inom Saxån och Braån finns vattenförekomster:

Saxån: Välabäcken - källa

Saxån: Havet – Braån

Välabäcken

Saxån: Braån – Välabäcken

Braån

Vattenkontrollen 2010 (hela vattenkontrollen för 2011 redovisas på vårmötet i maj år 2012)

Vattenkontrollen omfattar månadsprovtagning av temperatur, pH, konduktivitet, syrgas, grumlighet, biologisk syreförbrukning, kväve och fosfor i 8 provpunkter. Dessutom tas veckoprover av kväve, fosfor och totalorganiskt kol i två punkter som blandas flödesproportionellt. Analyserna används för beräkning av vattendragets transport av dessa ämnen. Tungmetaller och bekämpningsmedel provtogs nära vattendragets mynning. En databas över utförd provtagning finns på kommitténs hemsida och uppdateras ca varannan månad. Under sommaren har ett försök med provtagning med så kallade passiva provtagare för bekämpningsmedel genomförts uppströms och nedströms grönsaksodlingar vid Allarp i Kävlinge kommun.

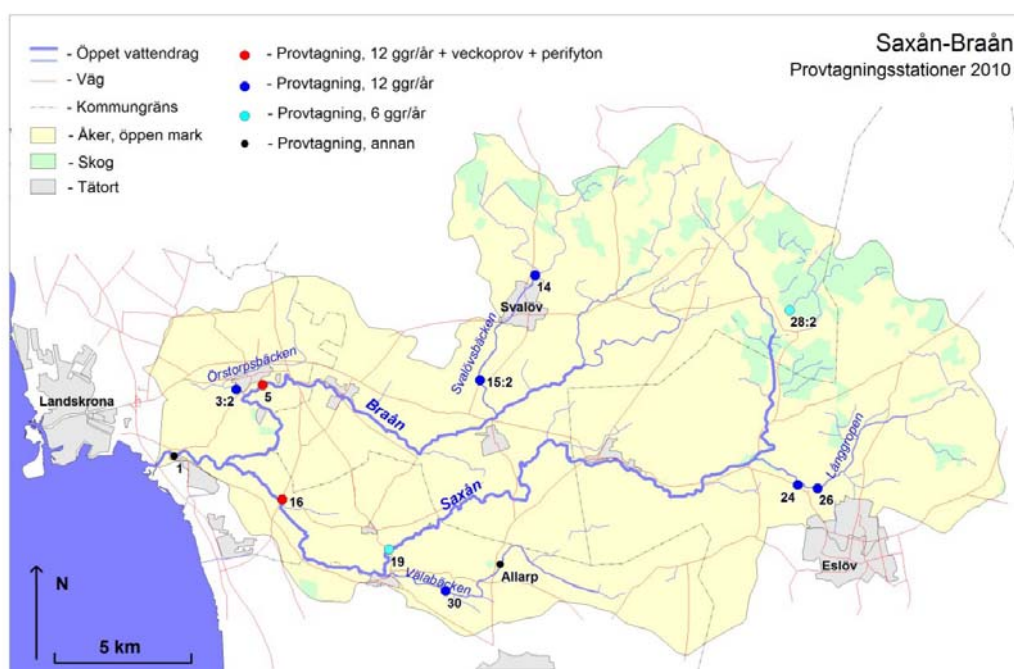
Resultatet av vattenkontrollen under 2011 redovisas vid vårmötet i maj eftersom nödvändiga flödesdata från SMHI först levereras under mars månad. Ekologgruppen har utfört vattenkontrollen under 2010 och 2011.

Utformningen av rapporterna för vattenkontrollen har diskuterats under året. Det har konstaterats att det kan vara motiverat att ha en kortare och mer pedagogiskt utformad rapport som vänder sig mer till den breda allmäntrycks upp. Grunddata och mer utförlig rapport kan finnas som pdf-fil på hemsidan. Vidare kan det vara motiverat med mer omfattande utvärderingar av vattenkontrollen med t ex tre års mellanrum.

Möjligheterna att ha en provtagningsstation för kontinuerlig provtagning av vissa parametrar har utretts (flöde, pH, grumlighet, konduktivitet och temperatur) och att ha möjlighet att se data online på en hemsida.

Kommittén har lämnat synpunkter på Miljösamverkan Skånes förslag till stöddokument för miljöövervakning enligt vattendirektivet på lokal nivå.

Sammanfattning av vattenkontrollen 2010

Väder och vattenföring

År 2010 hade Svalöv en medeltemperatur på 6,5 °C vilket är under normalen. Nederbörden var 762 mm vilket är över normalen. Medelvattenföringen vid Saxåns mynning var 3,0 m³/s, vilket är mindre än medelvattenföringen för åren 1973 – 2009, 3,6 m³/s.

Syretillstånd och biologisk syrgasförbrukning

Syrgashalterna uppvisade några lite lägre värden under året. I Välabäcken, pkt 30, noterades det lägsta värdet under året, 5,1 mg/l, vilket klassas som måttligt syrerikt tillstånd, klass 2, enligt NV:s bedömningsgrunder. På ytterligare fyra lokaler noterades, vid något tillfälle, syrgashalter som klassades som måttligt syrerikt tillstånd. Vid övriga tillfällen var syretillståndet tillfredställande under hela året och uppnådde högsta klass, klass 1, syrerikt tillstånd. Den biologiska syrgasförbrukningen (BOD) var i huvudsak låg på samtliga provpunkter, men visade förhöjda värden vid några tillfällen. I januari månad noterades det högsta värdet i Välabäcken, pkt 30, 10,4 mg/l.

Ljusförhållanden

De högsta grumligheterna uppmättes i november då det regnat dagarna före provtagningen. Grumligheten var mycket hög på samtliga lokaler men framför allt i Örstorpsbäcken, pkt 3:2, och i Braån, pkt 5, här noterades värden som var bland de högsta sedan 1987. Baserat på årsmedelvärden, bedömdes enligt Naturvårdsverkets klassning alla provpunkterna vara starkt grumlade (klass 5). Samtliga provpunkter hade högre årsmedelgrumlighet än föregående år.

Försurningstillstånd

Försurningsrisken inom området är liten, då pH under alla årets mätningar legat tydligt överneutralpunkten.

Näringstillstånd

I Örstorpsbäcken, pkt 3:2 noterades den högsta årsmedelhalten av fosfor, 174 µg/l och i Välabäcken, pkt 30, noterades den högsta årsmedelhalt av kväve, 9120 µg/l. I jämförelse med årsmedelvärdet för åren 1990-2009 var fosforhalterna 2010 lägre på alla provpunkterna förutom i Örstorpsbäcken, pkt 3:2, bäcken i Trolleholm, pkt 28:2, och Braån vid Asmundtorp, pkt 5. När det gäller kvävehalterna 2010 var medelhalterna lägre än årsmedelvärdet för 1990-2009 på alla provpunkterna, förutom i bäcken i Trolleholm, pkt 28:2 och i Välabäcken, pkt 30. Beräknade trender visar att det finns en tydlig tendens till sjunkande fosforhalter och en svag tendens till sjunkande kvävehalter under tidsperioden 1980-2010.

Metaller

Metallanalys av vatten från Saxån i Häljarp visade på låga och mycket låga halter av alla analyserade metaller förutom av koppar som noterades i måttlig halt. Metallanalyserna av vattenmossa, som utplanterats på fem lokaler i vattensystemet, resulterade i hög halt av krom i Saxån, pkt 16. Övriga metaller noterades i mycket låga, låga och måttliga halter.

Bekämpningsmedel

Bekämpningsmedelsundersökningen i Saxån vid Häljarp (mars, maj-augusti och november) visade att vattnet innehöll högsta summahalten i november, 0,484 µg/l och i augusti noterades flest antal substanser. Totalt registrerades 40 olika aktiva substanser, varav 28 i bestämbara halter och 12 som spår (då halterna låg mellan detektionsgränsen och bestämningsgränsen).

Ämnestransport

Totalt beräknas 8,0 ton fosfor, 720 ton kväve och 710 ton TOC ha förts ut till Öresund via Saxån. Transporten av fosfor, kväve och TOC 2010 var lägre än medeltransporten för åren 1980-2009 (TOC, 1991-2009). Arealförlusten för hela avrinningsområdet under år 2010 var 0,22 kg fosfor och 20 kg kväve per hektar. Den högsta arealförlusten i delavrinningsområdena beräknades för fosfor i Örstorpsbäcken (0,49 kg/ha) och för kväve i Välabäcken (23 kg/ha).

Perifyton

Båda provtagningslokalerna där kiselalger analyserades, Braån vid hembygdsgården, pkt 5, och Saxån vid Saxtorp, pkt 16, bedömdes ha måttlig status 2010, liksom 2007-2009. Surhetsindexet ACID visade att ingen surhetspåverkan föreligger.

På båda lokalerna var mellan 2-3 % av kiselalgsskalen deformerade, vilket tyder på en svag miljögiftspåverkan (t.ex. bekämpningsmedel, metaller eller liknande).

Bottenfauna

I Saxån, pkt 16, och Braån, pkt 5, var föroreningsgraden obetydlig. I Långgropen, pkt 24, var föroreningspåverkan måttlig, medan Svalövsbäcken, pkt 15:2, och Välabäcken, pkt 30, bedömdes ha en betydligt föroreningspåverkad bottenfauna. Den sammanvägda ekologiska statusen bedömdes vara hög i Saxån, pkt 16, och Braån pkt 5. Övriga lokaler hade en god ekologisk status. Fem ovanliga arter noterades i årets undersökning, snäckorna *Bithynia leachii*, *Valvata cristata* och *Gyraulus crista* samt igeln *Hemiclepsis marginata* och svampsländan *Sisyra* sp.

Klassning av vattenkvalitet

Tillståndsklass enligt Naturvårdsverket, rapport 4913: Naturvårdsverkets klasser anger vattenkvaliteten, där klass 1 anger ett bra eller önskat tillstånd och klass 5 anger ett dåligt eller önskat tillstånd. Se vidare i metodiken, bilaga 3.

Prov- punkt nr	Område	Syretillstånd	Ljusförhållanden	Försurnings- tillstånd	Näringsstillstånd		Bottenfauna	
		min 2008-2010 Syrgashalt mg/l	medel 2010 Grumlighet FNU	medel 2010 PH	Arealkoefficient Medel 2008-2010 Fosfor Kg P/ha år	Kväve Kg N/ha år	*Dansk Fauna- Index	**art- antal
14	Svalövsbäcken	7,5	20	8,1	0,16	11		
15:2	Svalövsbäcken	6,7	22	7,9	0,17	16	4	33
3:2	Örstorpsbäcken	8,0	30	7,9	0,40	18		
5	Braån vid Asmundtorp	7,3	31	8,0	0,20	15	7	37
28:2	bäck N Trolleholm	8,8	11	7,9	0,06	4		
26	Långgropen upp. Eslöv	6,2	13	7,8	0,15	12		
24	Långgropen ned. Eslöv	6,0	13	7,7			5	35
19	Saxån vid Annelöv	6,7	12	8,0	0,21	12		
	Välåbäcken. Allarp						4	38
30	Välåbäcken	5,1	9,5	7,9	0,21	20		
16	Saxån vid Saxtorp	5,8	9,4	8,0	0,18	17	7	44

Dansk faunaindex är ett mått på djurens tålighet mot organiska/näringsrika föroreningar (lågt index anger stark föroreningspåverkan högt index anger svag föroreningspåverkan, klass 1-7). Artantal anges med antal taxa. ** Klassning av artantal; se tabell i bilaga 5.

Information

Hemsidan har uppdaterats. Data från vattenkontrollen finns som en databas med möjlighet att få aktuella och historiska diagram över tillståndet. Aktuella månadsrapporter finns även tillgängligt på hemsidan.

Dammdatabas

En databas över alla anlagda dammar i avrinningsområdet har tidigare upprättats och har under nu gjorts möjlig att nå från Internet. Den innehåller data om totalt 280 objekt varav 84 är anlagda. Den totala ytan anlagda dammar uppgår till ca 66 ha. Dammdatabasen har kompletterats med bilder och består av en publik <http://www.saxan-braan.se/karta/saxan.php> och en intern del som kräver lösenord.

Informationsturer för skolklasser

Ingegerd Ljungblom har genomfört 12 exkursioner med knappt 400 elever och lärare. Platserna som besöktes var Häljarp, Asmundtorp, Dösjebro, Vallarna i Teckomatorp och Marieholm.

Saxån-Braån på Google Maps

Ett arbete med att presentera Saxån och Braån för allmänheten på Google Maps har genomförts. Följande lager finns tillgängliga vattendrag och våtmarkers utbredning 1812, 1912, 2000, meanderslingor 1912, delavrinningsområden med information, dikningsföretag och båtnadsområde.

Saxån-Braåns natur- och rekreationsvärden

Saxåslingan som är en del av Landskronas vandringsleder invigdes med pompa och ståt den 7 maj 2011.

Övrigt

Uppföljning av återmeandring av Saxån

På hösten 2009 införlivades en gammal igenlagd meanderslinga av Saxån med ån igen. Det skedde vid Trollenäs kvarn. Den rätade åfåran lades samtidigt igen. Tre sträckor av ån (uppströms och nedströms åtgärd samt den del som lades igen) inventerades (vegetation, bottenfauna och fisk) innan grävningen genomfördes. År 2011 genomfördes uppföljning av inventeringarna från 2008-2009. Man noterade då 5 **fiskarter** i den nya fåran mot att 7 hade noterats i den gamla. Gädda, storspigg och bäcknejonöga noterades inte i den nya fåran, medan ål var ny art 2011. Ålen är rödlistad i kategorin akut hotad (CR). Både i den gamla åfåran 2009 och vid de tre undersökta lokalerna 2011 var grönlång mycket rikligt förekommande. Elritsa fanns i samma täthet i den nya som i den gamla fåran. Detta är ett mycket bra resultat med tanke på att botten är så nyanlagd. När det gäller småöring visade resultatet på betydligt lägre täthet i den nya fåran 2011 (2/100 m²) än i den gamla fåran 2009 (60/100 m²). Brist på vegetation och skydd är troligen en orsak till att det var så sparsamt med öring i nya fåran.

Inventeringen av **bottenfaunan** i den nya meanderslingan gav 35 arter, vilket endast var något lägre artantal än i den numera igenfyllda delen av ån. Det var inte heller så mycket lägre än vid lokalen uppströms den nya meanderslingan, men betydligt lägre än vid den artrika lokalen nedströms. Individantalet var helt dominerat av den tåliga gruppen fjädermygglarver (*Chironomidae*), men det gällde även lokalen uppströms. Positivt var att ett stort antal renvattenarter redan etablerat sig, t ex var dagsländefaunan ovanligt artrik, med den syrgaskrävande *Ephemera danica* i spetsen. En annan dagsländeart (*Baetis buceratus*) påträffades endast vid denna lokal. En kolonisering pågår och artantalet kommer troligen att stiga med tiden. Lokalen bedömdes enligt index vara *obetydligt föroreningspåverkad*. Naturvärdet var allmänt.

Sammanställningen av **växtarter** i och intill de båda sträckorna (den återskapade meanderbågen samt den igenfyllda sträckan) var i stora drag snarlik före och efter åtgärd. Vegetationen domineras av fuktängsväxter och är relativt artrik, men utan inslag av särskilt sällsynta eller rödlistade arter.

Vanliga arter 2011 längs den återskapade meanderbågen var bland andra kärrgröe, äkta förgätmigej, vattenskräppa, revsmörblomma, skogssäv och mannagräs. Många av de arter som 2008 var vanliga i den då igensatta och igenvuxna meanderslingans fuktiga marker och små stående vattensamlingar, finns idag kvar i den restaurerade åns kantzoner, om än ofta mindre talrikt. Detta gäller t ex kabbleka, gökblomster, flaskstarr och vattenmåra. Andra arter, som t ex vattenblink, knappsäv och plattstarr, har försvunnit men istället etablerat sig på motsvarande nyskapade miljöer i den igenfyllda fåran. Omvänt har säv och blomvass som 2008 förekom på den rätade åsträckan, och försvann vid igenfyllnaden av denna, istället hoppat över till den restaurerade meanderbågen. Gul näckros som förekom i enstaka ex 2008 återfanns ej 2011. Å andra sidan har krusnate tillkommit.

Remissvar

Kommittén har avgivit ett remissvar på Miljösamverkan Skånes förslag till stöddokument till miljöövervakning enligt vattendirektivet på lokal nivå.

Ekonomi

Budgetpost	Budgerat	Utfall 2011
Årlig vattenkontroll, inkl PULS, utökad provtagning av bekämpningsmedel, internetkompatibel databas, loggerstation	320 000:-	367 284:-
Information: hemsida, dammdatabas, tryck mm.	30 000:-	12 500:-
Åtgärder: Exkursioner skolklasser.	60 000:-	36 865:-
Övriga kostnader, vårmöte mm.	10 000:-	12 294:-
Summa	420 000:-	428 943:-
Kostnad per kommun (inbetalt)	105 000:-	105 000:-